

Delta i debatten, skriv til oss!

SEND DITT INNLEGG TIL: DEBATT@NATIONEN.NO
Innlegg kan også sendes per post til Nationen, Postboks 9390 Grønland, 0135 Oslo. Merk konvolutten «debatt». Ingen som sendes elektronisk blir prioritert.

TEKSTLENGDER:
Kronikk: Maks 5000 tegn med mellomrom.
Leserinlegg: Maks 2000 tegn
Du kan også levere innlegg på nationen.no

Kun bestilte kronikker honoreres. Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og forkorte innsendt stoff og til å publisere det elektronisk.

Kronikk

Blåblått: Utenlandskeide foretak står for en økende del av sysselsettingen i Norge – og det kan bli et problem, skriver kronikkforfatteren.
Foto: Erik Johansen / NTB Scanpix

Utenlandske foretak i Norge

Idebatten i Norge om formueskatt blir gjerne dette argumentet framført mot en slik beskatning. «Norge er ett av få land som fortsatt har formueskatt, og eneste land der den slår inn på et lavt nivå. Dette gir en konkurranseulempe for norske eiere. I tillegg fører formueskatten til en konkurranseulempe fordi utenlandske konkurrenter ikke må betale den». Dette er den blåblå regjeringens forståelse av utenlandske foretaks rolle i Norge. De representerer ene og alene et konkurransemoment og ikke andre utfordringer i forhold til arbeidsmiljø og bedriftsdemokrati. Utviklingen ble i sin tid drevet fram av en liten håndfull aktører som satset stort på markedsføring av selskapsregistreringer over landegrensene innad i EØS. Et faktum for øvrig er at fordi utenlandske foretak ikke betaler formueskatt kan det se ut som om dette stimulerer nyetableringer her til lands. Noen tall indikerer en slik tendens.

Det var 6400 utenlandsk kontrollerte foretak i Norge i 2013. I 2017 var dette tallet økt betydelig til 7249 med sine 336 916 sysselsatte, ifølge Norsk Ledelsesbarometer. Om lag 80 prosent av disse foretakene ble kontrollert fra land i EU-området. Sverige var desidert største eierland med 2 042 foretak i 2013, og som det fortsatt er med sine nå 2200

foretak. Danmark er nest størst med 964 foretak, mens Storbritannia er tredje størst med 698 foretak.

Utenlandske foretak sysselsatte altså i overkant av 336.000 personer i 2016 og hadde en omsetning på om lag 1500 milliarder kroner. Dette utgjør 20 prosent av sysselsettingen og 27 prosent av omsetningen innenfor norsk næringsliv. I alt sto utenlandsk kontrollerte foretak for 26 prosent av verdiskapingen innenfor norsk næringsliv i 2013. Målt i bearbejningsverdi hadde utenlandsk kontrollerte norske foretak en verdiskaping på 451 milliarder kroner.

Hva er et foretak? Et foretak defineres i Norge som den minste kombinasjonen av juridiske enheter som produserer varer eller tjenester, og som til en viss grad har selvstendig beslutningsmyndighet. I statistikken behandles en juridisk enhet som et foretak. Eksempler på juridiske enheter er aksjeselskap, ansvarlig selskap og enkeltmannsforetak. I gruppen utenlandske foretak finner vi alle disse organisasjonsformene, men eierskapet og kontrollen er for dem alle å finne utenfor Norges grenser. Antallet utenlandsk kontrollerte foretak vokser altså og gir sysselsetting og verdiskaping i stort omfang, fritatt for formueskatt, så hva er problemet?

Problemet er nettopp at disse foretakene har en juridisk status delvis utenfor nasjonal kontroll. De faller utenfor formuebeskatningen og bidrar slik ikke til finansieringen av velferdsstaten Norge, innovasjoner går til det utenlandske hjemlandet og samtidig glir de også lett utenfor kontrollen som norsk arbeidsmiljølovgivning innebærer. Utenlandsk eierskap er definert som bedrifter der største utenlandske eier kontrollerer direkte eller indirekte 50 prosent eller mer av aksjene i foretaket. Norsk Ledelsesbarometer viser at det er forskjell på hvordan ansatte og tillitsvalgte opplever innflytelse i norskeide og utenlandskeide bedrifter. Undersøkelsen, som blir presentert 14. august på Arendalsuka, gir klare indikasjoner på at det pågår en demontering av den norske modellen. La oss se nærmere på disse forhold.

I offentlige virksomheter og norskeide bedrifter svarer mer enn 50 prosent at de har stor eller svært stor innflytelse på egen arbeidssituasjon, mens tallet er 41 prosent i utenlandskeide virksomheter og 31 prosent i virksomheter med både norske og utenlandske eiere. Forskjellene er signifikante. – Dette bekrefter at det finnes en genuin norsk arbeidslivsmodell som skiller seg fra andre lands tradisjoner og arbeidslivsmodeller, uttales det fra organisasjonen Lederne, som sammen med Arbeidsforskningsinstituttet (AFI) står bak Norsk Ledelsesbarometer. Denne modellen preges av flate strukturer, forhandlinger og

tariff. Til forskjell har vi hierarkiske virksomheter som de utenlandsk eide, disse mangler slike modellelementer.

Forskjellene blir enda større når man ser på innflytelse på arbeidsorganisering og styring og organisering av virksomheten. Årets undersøkelse fra Ledelsesbarometeret indikerer at norskeide arbeidsplasser i større grad preges av samarbeidsmodellen, mens det i flere utenlandske virksomheter ser ut til å ha etablert seg som mer hierarkiske og med mindre demokratiske ledelsesmodeller. I de virksomhetene hvor man bruker mer tid på kontroll av holdninger og adferd og har lite rom for å ta initiativ til endring og til å forme sin egen rolle i virksomheten, oppleves arbeidsplassen som mindre trygg og effektiv. Innovasjoner uteligger som følge av mangelfull deltakelse, og i den grad det skjer overføres disse til de utenlandske eierne eller moderbedriften. Det er grunn til å stille spørsmålet om hierarkimodellen og om satsing på kontroll med ansattes holdninger har noen gunstige virkninger på virksomheten overhodet. Utenlandske foretak bør likestilles med norske foretak med samme rettslig status og skatteplikt.

Men det vil åpenbart ikke vår blåblå regjering. De ønsker heller å bare de utenlandske foretakene som et sentralt argument for å fjerne formueskatten.

Noralv Veggeland
Professor i offentlig politikk,
Høgskolen i Lillehammer

Nett

Fra Facebook

Økt dødelighet for frittgående I

Ikke så rart når det er lov å ha 9 høner pr. kvadratmeter. Det er ikke driftsformen i seg selv som er årsaken, men antall høner. Hvis antallet høner ble redusert og hønene fikk et uteområde i tillegg – så var mesteparten av problemet løst.

Bente Svensli

Økt dødelighet for frittgående II

Dersom arealkravet per høne skal aukast, vil det føre til auka kostnader for produsenten. Er «folk flest» viljuge til å betale ein adskillig høgare pris for egga trur de?

Per H. Liahagen

Økt dødelighet for frittgående III

Litt misvisende. De fleste assosierer frittgående med høns som er ute. Ikke høns som trækker hverandre ned inne. De har altfor liten plass

Ingrid Wærnes Minde

Vil stoppe vindpark I

Hvorfor skal vi rasere Norsk natur og primærnæring for at hvermannsen skal få enda høyere strømregninger? For å eksportere denne strømmen må nye kabler bygges til Europa og den regninga må den norske forbruker betale.

Paul O. Myhrås

Vil stoppe vindpark II

Norge er blant land vi kan sammenligne oss med, der grunneiere har minst råderett over egne eiendom.

Arnfinn Gruner

Fra Twitter

Flere høner

Vurderer å kjøpe noen flere høner, men på finn. no selger de bare "Kjempe gode verpe høner". Høner med orddelingsfeil slipper ikke inn her.

Tore Morkemo @toremor

Bolig for høner

Lekstua er ombygget til enebolig for tre høner.

Tor Ellingsen @tor_ellingsen

Høner: Høner får omtanke i sosiale medier.
Foto: Bjarne Bekkeheien Aase

Likebehandling

«Utenlandske foretak bør likestilles med norske foretak med samme rettslig status og skatteplikt.»